

SEDANJE IN PRIHODNJE DELO IATUL (INTERNATIONAL ASSOCIATION OF TECHNICAL UNIVERSITY LIBRARIES)

Mara Šlajpah

Od 16. do 20. maja 1977 je v starodavnem mestu Leuven v Belgiji potekala 7. konferenca IATUL (International Association of Technical University Libraries). Konferenca se je udeležilo 51 bibliotekarjev in dokumentalistov iz tehničnih univerzitetnih knjižnic na svetu, večinoma ravnateljev ali znanih strokovnjakov s področja tehničnega univerzitetnega knjižničarstva.

Skupni interesi tehniških univerzitetnih knjižnic so l. 1955 spodbudili ustanovitev Mednarodne zveze tehniških univerzitetnih knjižnic. Na 21. kongresu IFLA v Bruslju so priznali IATUL za podsekcijo oddelka mednarodnih knjižničnih združenj pri IFLA. L. 1972 je IATUL imela 97 članov-knjižnic. Od leta 1975 ima tudi SFR Jugoslavija knjižnico, včlanjeno v IATUL, tj. Centralno tehniško knjižnico Univerze v Ljubljani (CTK), od l. 1976 pa je ravnatelj CTK po uspešni kandidaturi postal član upravnega odbora te ugledne mednarodne knjižnične organizacije.

V IATUL se je često razpravljalo — med drugim tudi na 7. konferenci v Leuvenu — o odnosu do FID, IFLA in LIBER, splošni sklep pa je bil, da mora IATUL ostati neodvisna organizacija, ki pa z drugimi mednarodnimi organizacijami na določen način in v določenih okoliščinah sodeluje. Na 7. konferenci je bilo ponovno poudarjeno, da predstavlja IATUL odlično možnost za razvoj učinkovite mreže knjižnic tega profila, ki jih povezuje visoka raven poklicne izkušnosti, skupni dosežki, skupna zanimanja in odgovornosti ter skupne naloge: služiti raziskovanju, univerzitetnemu študiju in industriji. Možnost, da je IATUL vključena v razvoj učinkovite mreže tehniških knjižnic, je vsebovana v priporočilu 7 poročila UNISIST iz l. 1971: »Učinkovit znanstveni knjižnični sistem bi moral biti v sodobnem času priznan kot bistvena sestavina prenosa znanstvenih informacij. V sodelovanju z ustreznimi mednarodnimi in nacionalnimi organizacijami (IFLA, IATUL, itd.) mora UNISIST usmeriti svoje napore k ugotovitvi minimalne zbir-

ke funkcij in meril, po katerih bi morale delati znanstvene knjižnice in morebiti še specialni depoziti, da bi bilo njihovo delo čim bolj uspešno«. V razpravi je bil sprejet sklep, naj v vsaki državi osrednja univerzitetna tehniška knjižnica ustvari kot prispevek sistemu NATIS referalni center za področje tehničnih in prirodoslovnih ved.

Po statutu IATUL so vsi člani enakopravni in imajo iste pravice in dolžnosti. Upravni odbor sestavljajo predsednik, tajnik, blagajnik, prvi in drugi podpredsednik in trije člani upravnega odbora. Glede na obravnavana vprašanja povabi odbor na seje eventualno tudi goste, strokovnjake za ta vprašanja. Sedanji predsednik je dr. G. A. Hamel (Nizozemska), tajnik pa W. Dehennin (Belgija), ki imata tudi največ zaslug za odlično organizirano konferenco v Leuvenu. Upravni odbor se sestaja večkrat letno in odloča o delovnem programu.

Zasluga IATUL—Proceedings, ki objavljajo zaključke konferenc in razprav in ponavadi izhajajo enkrat letno, je, da je dejavnost IATUL znana po vsem svetu. Različne serijske publikacije objavljajo novosti o dejavnosti IATUL, avtorji člankov so često citirani in tudi često sodelujejo na kongresih IFLA s svojimi prispevki. Na 7. konferenci v Leuvenu so bile sprejete nekatere novosti, ki jih je predlagala nova urednica N. Fjällbrant, znana avtorica del in člankov s področja vzgoje uporabnikov znanstvenih in tehničnih informacij. Glasilo IATUL bo v posameznih številkah oziroma volumnih obravnavalo eno temo. Tako bodo v kratkem izšli Proceedings s prispevki o vzgoji uporabnikov, v naslednji številki pa je predlagana tema o gradnji univerzitetnih knjižnic. Doslej so bili vsi prispevki napisani v angleščini, odslej pa bodo avtorji lahko objavljali članke tudi v drugih jezikih (francoščina, nemščina), daljši izveček članka pa naj bo obvezno v angleščini. IATUL želi razširiti krog avtorjev v vseh državah, kjer ima biblioteke-članice. S tem imajo tudi avtorji iz Jugoslavije priložnost, da objavljajo svoje prispevke v IATUL—Proceedings.

Od l. 1956 do 1960 je IATUL organizirala letne sestanke, od l. 1961 do 1973 pa konference na tri leta v Delftu, Stuttgartu, Haimu, Loughboroughu, Copenhagenu, l. 1975 in 1977 pa sta bili organizirani konferenci v Zürichu in Leuvenu. Konference so obravnavale odnos tehniških univerz do napredka v svetu, sodobne knjižnične zgradbe in opremo, organizacijo in vodenje knjižnic v deželah v razvoju, vzgojo uporabnikov knjižnic, metode za razširjanje znanstvenih informacij s pomočjo računalnika, univerzitetne tehniške knjižnice in INDOK centre.

V razpravi o prihodnjem delu IATUL, ki jo je odprl na javni večerni seji upravnega odbora predsednik dr. G. A. Hamel, je bila poudarjena pomembnost kontinuiranih izmenjav izkušenj in posredovanja novih metod dela širokega kroga strokovnjakov iz univerzitetnih tehničnih knjižnic. Poudarjeno je tudi bilo, da je pri graditvi mreže znanstvenih in tehničnih informacij treba upoštevati poleg avtomatizirane (računalniške) mreže tudi bolj tradicionalna komunikacijska sredstva. Upravni odbor je bil pooblaščen, da pritegne k preučevanju določenih vprašanj skupino strokovnjakov na osnovi prostovoljnega sodelovanja, medtem ko bi na področju nekaterih aktivnosti mogli sodelovati vsi člani IATUL. Ker se je izkazalo, da več univerzitetnih knjižnic preučuje ista vprašanja, se je porodila misel, da bi kazalo združiti te napore in si za raziskave na ta način pridobiti tudi večja sredstva. Ker so vse tehniške univerzitetne knjižnice istočasno tudi v službi industrije, je opaziti, da imajo dovolj velika finančna sredstva za modernizacijo knjižnic, za avtomatizacijo in za razne raziskovalne projekte. Zato je bil sestavljen seznam tem za medknjižnično raziskovanje knjižnic-članic IATUL. Naj omenim vsaj najzanimivejše: priprava izdaj UDC v nemškem, francoskem in angleškem jeziku v formatu, primernem za on-line pristop; taktika za povezavo terminologije med različnimi klasifikacijskimi in deskriptorsko usmerjenimi sistemi, ki jih uporabljajo na področju tehnike; selektivna diseminacija informacij o novostih v knjižnicah; preučitev nacionalnih in mednarodnih katalogizacijskih on-line služb; vzgoja uporabnikov znanstvenih in tehničnih informacij; standardi za merjenje učinkovitosti knjižnic, ocenitev, ali so standardi za knjižnice ustrezni za univerzitetne tehniške knjižnice ali pa potrebujejo nekatere spremembe.

Razen navedenih raziskovalnih tem so še ožje teme, katerih raziskave bi vodila skupina dveh ali treh članov, rezultati raziskave pa bi bili dostopni vsem članom IATUL: koordinacija nabave, določitev centrov za specializirano medknjižnično izposoj (npr. rudarstvo, pomorska industrija, itd.); nacionalni viri za trgovinsko literaturo, določitev najboljšega referalnega centra v državi; vodniki po gospodarskih organizacijah; dostop do tega gradiva s pomočjo razmnoževanja; brezplačni sistem za izmenjavo kopij citiranega gradiva; osnovna pravila za zamenjavo bibliotekarjev za njihovo izpolnjevanje. Ti projekti imajo smoter zgraditi učinkovite medknjižnične mreže in zbrati sredstva za njihovo realizacijo.

V tem smislu je bila tudi določena tema 7. konference IATUL v Leuvenu: razvoj učinkovitosti knjižnic v naslednjem desetletju. Ob tej glavni temi so bile razporejene podteme: Upravljanje (ma-

nagment) in knjižnice, pri kateri je bil osrednji referent gost J. L. Schofield, direktor oddelka za bibliotečni in informacijski študij pri Univerzi v Loughboroughu (Anglija). Gost iz ZDA D. E. Webster je v podtemi Tehnika upravljanja predaval o kvantitativnem pristopu k načrtovanju v knjižnicah, dolgoletni predsednik IATUL A. J. Evans, ravnatelj univerzitetne tehniške knjižnice v Loughboroughu, pa je načel temo o avtomatiziranih knjižničnih sistemih glede na učinkovitost upravljanja knjižnic. Pri tej temi je bil glede na praktične izkušnje avtomatiziranega knjižničnega sistema pri essenski univerzi, ki združuje okrog 20 univerzitetnih knjižnic, referent A. H. Helala (Essen, ZRN) posebno zanimiv. V podtemi Tehnika upravljanja in knjižnični postopki je glavni referat gosta H. Bonusa, profesorja za empirično makroekonomijo pri Univerzi v Dortmundu, vzbudil največ zanimanja (Kako učinkovito voditi neproizvodno organizacijo: načela analize: cena/korist). Pri tej podtemi je bila vrsta koreferatov, npr. o tem, kako vzgoja uporabnikov znanstvenih in tehničnih informacij podpira učinkovitost knjižnic (H. Meister — NDR, K. W. Neubauer — ZRN, N. Fjällbrant — Švedska, M. Šlajpah — SFR Jugoslavija, T. S. Tanzer — Švica, M. Skaliks — Nizozemska), o financiranju osrednje univerzitetne knjižnice in oddelčnih knjižnic (P. Pinxter — Nizozemska), o vodenju nadzora nad uporabo periodičnih publikacij pri knjižnici Univerze v Surreyju (R. F. Eatwell — Anglija). Od več referatov in koreferatov, ki so obravnavali učinkovitost knjižničnih postopkov v širšem sistemu, npr. pri univerzi ali v širših nacionalnih in mednarodnih informacijskih omrežjih, je treba omeniti referat in koreferate M. Hilla (Anglija), W. Dehennina (Belgija), T. S. Tanzerja (Švica), D. Russona (Anglija), G. Declercq (Belgija). S posebno simpatijo so prisotni poslušali C. Deenadayaluja, ravnatelja Indijskega tehniškega inštituta v Madrasu, o usmerjenih knjižničnih postopkih, ki naj izboljšajo učinkovitost tehniške knjižnice v deželi v razvoju.

Razprava je med drugim tudi pokazala, da so knjižnično razvite države v ZDA in v Evropi že prešle obdobje avtomatizacije posameznih postopkov v posameznih knjižnicah in da poteka sedaj v razvitem bibliotekarskem svetu uvajanje avtomatiziranih (on-line) knjižničnih sistemov, s katerimi nas je v Sloveniji že pred nekaj leti s predavanjem v Ljubljani in Mariboru že seznanil F. Kilgour.